

ปัจจัยในการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังของเรือนจำกลางเพชรบุรี

พริญา ทับคง *

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ปัจจัยในการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางเพชรบุรี 2) การพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ต้องขังชาย คดีเค็ดขาด ทำงานประจำ กองงานฝึกวิชาชีพ จำนวน 293 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบไคแอสควร์ ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางเพชรบุรีเกี่ยวข้องกับปัจจัยภูมิหลัง ปัจจัยการกระทำผิดและปัจจัยแวดล้อม การพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางเพชรบุรีต้องพัฒนาด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาพฤตินิสัย โดยการให้การศึกษาวិชาสามัญในระดับมาก มีความต้องการเรียนหนังสือในระดับมาก และคาดหวังว่าครอบครัวจะให้อภัยในความผิดที่ผ่านมาในระดับมาก ส่วนด้านการฝึกวิชาชีพ ผู้ต้องขังต้องการให้บุคคลภายนอกที่มีคุณสมบัติเหมาะสมมาเป็นครูผู้สอนในการฝึกวิชาชีพ ควรคำนึงถึงความสมัครใจของผู้ต้องขัง และการอบรมทางศาสนาและศีลธรรมในวันสำคัญของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางเพชรบุรี คือปัจจัยภูมิหลังของผู้ต้องขังด้านการศึกษา ด้านฐานความผิด และด้านปัจจัยแวดล้อมของผู้ต้องขัง การพัฒนา ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาพฤตินิสัย ความต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาพฤตินิสัยและความคาดหวังต่อการพัฒนาพฤตินิสัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

Abstract

This survey research aimed to investigate factors affecting the rehabilitation of the prisoners in Phetchaburi Central Prison, study the rehabilitation of the prisoners and examine the relationship between the rehabilitation and the factors affecting the rehabilitation of the prisoners. The data were collected from 293 male prisoners. A questionnaire was used for data collection. The statistical methods applied for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, and Chi – square test. It was found that factors affecting the rehabilitation of the prisoners in Phechaburi Central Prison involved their background, criminal cases, and environment. The rehabilitation was concerned with the provision of the common subjects for the prisoners. Who wanted to participate highly in studying general subjects. In the aspect of development expectation, the prisoners expected the family to forgive them for their past wrong doing.

* สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาประชาคมเมืองและชนบท คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

In the aspect of common subject learning, the prisoners would like professional outsiders to be their trainers. In the aspect of career training, the prisoners thought that it should be the voluntary system. In the aspect of religious and morality teaching, the prisoners thought that they should have a chance be taught on the religious, national, and royal special days. There was relationship between the rehabilitation and background factor with statistical significance at .05 level in the aspect of education level, the aspect of illegal base, and in three aspects of the knowledge, the participation need, and the expectation of the rehabilitation

คำสำคัญ : พฤตินิสัย ผู้ต้องขัง

Keyword : rehabilitation investigate

บทนำ

อาชญากรรมเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่ปรากฏอยู่ในทุกสังคมและเป็นปัญหาทางสังคมที่สำคัญของสังคมไทย เพราะอาชญากรรมส่งผลกระทบต่อสมาชิกสังคม ไม่โดยทางตรงก็ทางอ้อม ทั้งทางเศรษฐกิจและทางจิตใจ ดังนั้น นักวิชาการจากศาสตร์แขนงต่าง ๆ จึงได้พยายามค้นคว้าสาเหตุของอาชญากรรมและปรัชญาการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด เพื่อให้ผู้กระทำผิดกลับตัวเป็นพลเมืองดี อาชญากรรมลดน้อยลง สังคมเกิดความมีระเบียบเรียบร้อย สมาชิกในสังคมมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน โดยเริ่มจากแนวความคิดด้านอาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา ในสมัยโบราณที่เน้นการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดด้วยการลงโทษหรือแก้แค้น หรือชดเชยกรรมที่ก่อขึ้นแล้วพัฒนาขึ้นมา เป็นการแก้ไขปรับปรุงความประพฤติของผู้กระทำผิดหรือผู้ต้องขัง (จตุพร บานชื่น, 2549 : 31)

แท้จริงแล้ว ผู้กระทำผิดส่วนใหญ่มิได้ใช้ชีวิตตลอดชีวิตของเขาอยู่ในที่คุมขัง หากแต่ว่าวันใดวันหนึ่งในอนาคตเขาจะต้องกลับออกมาสู่โลกภายนอก มาใช้ชีวิตร่วมกับคนอื่น ๆ ในสังคมในชุมชนต่อไป นอกจากนั้นแล้วอาชญากรรมไม่ว่าจะเป็นการกระทำผิดโดยเจตนาหรือโดยสันดานของผู้กระทำผิดแต่เพียงประการเดียว การกระทำผิดอาจเกิดขึ้นได้เพราะความยากจน ปรมาท พลังพลาด หรือแม้แต่อารมณ์ชั่ววูบก็เป็นได้

การสูญเสียอิสรภาพของมนุษย์ด้วยการต้องมารับโทษถูก“จองจำ” ก็ยังอยู่ในเรือนจำ ความเป็น“นักโทษ” ทำให้สภาพแวดล้อมเดิมต้องถูกเปลี่ยนแปลงไปโดยสิ้นเชิง ถูกตัดขาดโลกภายนอก ถูกตัดขาดความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวและสังคม เกิดความทุกข์ปรับตัวไม่ได้ ประสบกับปัญหาต่าง ๆ หลายด้านพร้อมกัน ไม่มีใครช่วยได้ มีความวิตกกังวล ท้อแท้ สิ้นหวัง หมดหวัง ว่าเหว่ สภาวะจิตใจได้รับความกระทบกระเทือนอย่างรุนแรง ก่อให้เกิดความเครียด ปรากฏอาการทางกายและมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งความสัมพันธ์กับผู้อื่นในทางลบ

การบริหารงานราชทัณฑ์มีเป้าหมายในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในสองลักษณะใหญ่ ๆ ได้แก่ การมุ่งเน้นการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนและเพื่อยับยั้งอาชญากรรมกับการมุ่งเน้นเพื่อแก้ไขฟื้นฟูและ

การให้ประชาชนและชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ผู้บริหารงานราชทัณฑ์อาจเลือกใช้ทฤษฎีการบริหารที่เน้นงานบริหารที่เน้นคน การใช้ข้อมูลเชิงปริมาณช่วยตัดสินใจและ/หรือการบริหารในเชิงระบบและการบริหารในเชิงสถานการณ์เป็นเครื่องมือในการบริหารงานให้ประสบความสำเร็จได้ (กอบเกียรติ กิติวิวัฒน์, 2548 : 2)

จากผลการวิจัยของหลายประเทศพบว่า การจำคุกผู้ต้องขังเป็นระยะเวลาสั้นในเรือนจำนอกจากจะไม่เป็นประโยชน์แล้วยังเป็นการสร้างปมด้อย トラบาปอีกด้วย ทั้งยังทำให้เขาเป็นอาชญากรอาชีพได้ง่ายขึ้น เป็นการสูญเสียทรัพยากรทางสังคม เนื่องจากในเรือนจำมีผู้ต้องขังหลากหลายประเภททั้งทำผิดโดยไม่ได้ตั้งใจ ประมาทโดยสภาพแวดล้อม หรือโดยสันดาน (เพลินใจ เต้เกษม, 2543 : 57)

สภาวะแวดล้อมภายในเรือนจำ มีทั้งความแออัดของผู้กระทำผิด สภาพความเป็นอยู่และวิถีชีวิตของคนในเรือนจำ กฎ ระเบียบวินัย รวมทั้งการที่มีจำนวนเจ้าหน้าที่อย่างจำกัด ไม่สมดุลกับจำนวนผู้กระทำผิด ไม่สามารถนำกระบวนการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังตามหลัก 3R อันได้แก่ การฟื้นฟูบูรณาการทางสังคมของผู้กระทำผิด (resocialization) การแก้ไขฟื้นฟูปรุงแต่งจิตใจผู้กระทำผิด (rehabilitation) และการปรับสภาพของผู้กระทำผิด (readjustment) ในลักษณะของการใช้หลักความสมดุลระหว่างการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดเป็นรายบุคคล เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้

การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดนั้น ควรคำนึงว่าผู้กระทำผิดคือ มนุษย์คนหนึ่งจึงควรได้รับการปฏิบัติเช่นเดียวกับประชาชนทั่วไป ผู้ต้องขังที่ถูกคุมขังจะมีพฤติกรรม บุคลิกภาพและภาวะทางใจที่เปลี่ยนแปลงไปจากคนปกติ ขาดวุฒิภาวะทางอารมณ์ พฤติกรรมและการกระทำของมนุษย์นั้นสามารถถูกกระตุ้นให้กระทำ สามารถควบคุมได้ ฉะนั้น พฤติกรรมของมนุษย์จึงสามารถแก้ไขและเปลี่ยนแปลงได้ (behavior modification) ไม่ว่าจะมนุษย์จะกระทำความผิดในลักษณะใดข้อหาใด เช่น การลักทรัพย์ ปล้นทรัพย์ หรือข่มขืนกระทำชำเรา คดียาเสพติด เป็นต้น มนุษย์ก็สามารถกลับตัวเป็นพลเมืองดีได้

เรือนจำกลางเพชรบุรี มีผู้กระทำผิดถูกควบคุมอยู่จำนวนมากและยังมีภารกิจในการแก้ไขพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังให้เป็นบุคคลที่สามารถเข้ากับสังคมทั่วไปได้ภายหลังพ้นโทษ โดยการส่งเสริมให้ผู้ต้องขังมีความรู้ในวิชาสามัญและวิชาชีพที่สอดคล้องกับตลาดแรงงาน รวมทั้งการอบรมศาสนาและศีลธรรม ปลูกฝังทัศนคติและค่านิยมที่ถูกต้องให้แก่ผู้ต้องขัง แต่การดำเนินการดังกล่าวก็ยังคงอยู่ภายใต้ข้อจำกัดหลายประการ

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงได้ศึกษาถึงปัจจัยในการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง เรือนจำกลางเพชรบุรีเพื่อดำเนินการหาแนวทางที่เหมาะสมในการปรับปรุงแก้ไข พัฒนาด้านจิตใจ ปลูกฝังทัศนคติ ค่านิยม คุณภาพชีวิต และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้ต้องขังให้ดีขึ้น เพื่อมิให้ผู้พ้นโทษไปกระทำผิดซ้ำขึ้นอีก ดังวิสัยทัศน์ของกรมราชทัณฑ์ที่ว่า “กรมราชทัณฑ์ เป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพในการควบคุม แก้ไข และพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง เพื่อคืนคนดีมีคุณค่าสู่สังคม”

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัจจัยในการพัฒนาทัศนียภาพผู้ต้องขังเรือนจำกลางเพชรบุรี
2. เพื่อศึกษาการพัฒนาทัศนียภาพผู้ต้องขังเรือนจำกลางเพชรบุรี
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับการพัฒนาทัศนียภาพผู้ต้องขังเรือนจำกลางเพชรบุรี

สมมติฐาน

1. การพัฒนาทัศนียภาพผู้ต้องขังเรือนจำกลางเพชรบุรีอยู่ในระดับมาก
2. ปัจจัยภูมิหลังมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาทัศนียภาพผู้ต้องขังเรือนจำกลางเพชรบุรี
3. ปัจจัยที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาทัศนียภาพผู้ต้องขังเรือนจำกลางเพชรบุรี
4. ปัจจัยแวดล้อมมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาทัศนียภาพผู้ต้องขังเรือนจำกลางเพชรบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (documentary survey) โดยการศึกษาจากหนังสือ บทความ วารสาร ผลงานวิจัย วิทยานิพนธ์ ตลอดจนเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. ศึกษาวิจัยภาคสนาม (field survey) โดยใช้แบบสอบถาม (questionnaire)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร คือ ผู้ต้องขังชายคดีเด็ดขาดทำงานประจำกองงานฝึกวิชาชีพในเรือนจำกลางเพชรบุรี จำนวน 1,083 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ต้องขังชายคดีเด็ดขาดทำงานประจำกองงานฝึกวิชาชีพ จำนวน 7 กองงาน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างได้ จำนวน 293 คน

3. การสุ่มตัวอย่าง โดยอาศัยหลักความน่าจะเป็น (probability sampling) การจับสลาก เลือกแบบไม่มีการแทนที่หยิบสลากครั้งเดียว

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าร้อยละ (percentage) ใช้เปรียบเทียบข้อมูลของตัวแปรที่ทำการศึกษาทั้งหมดเพื่อดูการกระจายของตัวแปรและนำเสนอข้อมูลลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

2. หาค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) เพื่อดูการกระจายของตัวแปรที่ทำการศึกษา

3. ทดสอบด้วยไคสแควร์ (chi-square technique) เพื่อหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม โดยกำหนดระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ ใช้แบบสอบถาม (questionnaire) โดยแบ่งออก เป็น 2 แบบ คือ

1. แบบสอบถามปลายเปิด (open-ended questions) เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถามคิดเห็นได้อย่างอิสระ เป็นคำถามเกี่ยวกับการพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขัง

2. แบบสอบถามปลายปิด (closed-ended questions) ในแบบสอบถามได้กำหนดคำตอบหลายคำตอบเพื่อให้ผู้ตอบได้เลือกตอบข้อที่ต้องการมากที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขอหนังสือจากสำนักงาน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ถึงผู้บัญชาการเรือนจำกลางเพชรบุรี เพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้ต้องขังเรือนจำกลางเพชรบุรี โดยการแจกแบบสอบถามแก่ผู้ต้องขังโดยตรง พร้อมทั้งชี้แจงรายละเอียดให้ผู้ตอบแบบสอบถามเข้าใจ และรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม เมื่อตรวจสอบความสมบูรณ์เรียบร้อยดีแล้ว จัดการลงรหัส (Coding) ประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางด้านคอมพิวเตอร์ นำผลที่ได้มาทำการวิเคราะห์และเสนอเป็นผลงานวิจัย

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามที่เกี่ยวกับปัจจัยภูมิหลัง ได้แก่ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ศาสนา ลักษณะนิสัย และอาชีพก่อนต้องโทษ วิเคราะห์ด้วยค่าร้อยละ

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามที่เกี่ยวกับปัจจัยการกระทำผิด ได้แก่ ฐานความผิด ความรู้สึกเกี่ยวกับการกระทำผิด การกระทำความผิดซ้ำ กำหนดโทษ ระยะเวลาที่อยู่ในเรือนจำ และจำนวนครั้งที่ต้องโทษและจำนวนครั้งที่กระทำผิด วิเคราะห์ด้วยค่าร้อยละ

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยแวดล้อม ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาพฤตินิสัย ความต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาพฤตินิสัย และความคาดหวังต่อการพัฒนาพฤตินิสัย วิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

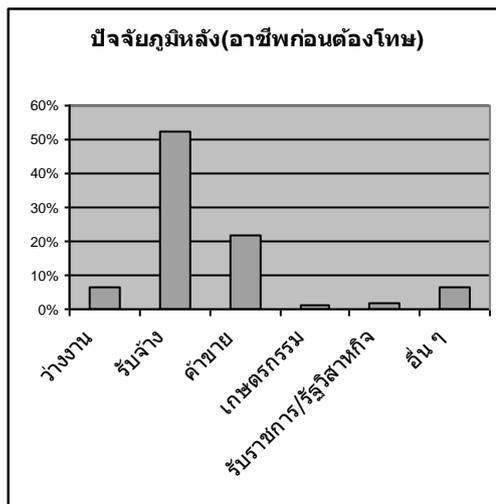
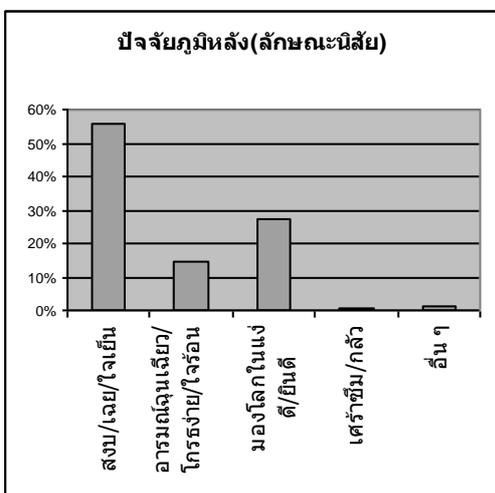
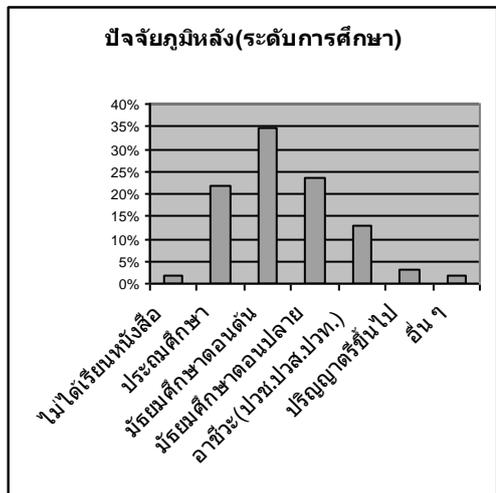
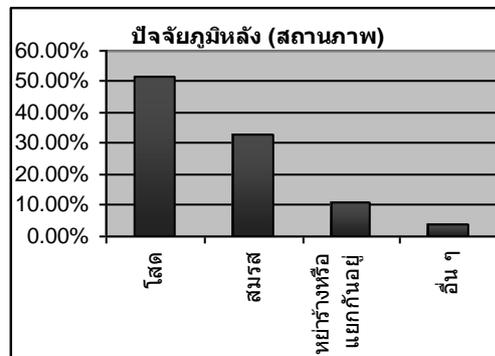
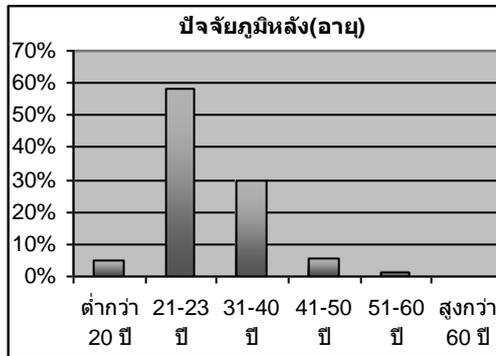
ส่วนที่ 4 เป็นคำถามเกี่ยวกับการพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขัง ได้แก่ ด้านการศึกษาวิชาสามัญ ด้านการฝึกวิชาชีพ และด้านการอบรมทางศาสนาและศีลธรรม วิเคราะห์ด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ส่วนที่ 5 เป็นปัจจัยสัมพันธ์กับการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางเพชรบุรี วิเคราะห์ด้วยไคสแควร์ (chi-square technique)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยในการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางเพชรบุรี สามารถสรุปตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาได้ดังนี้

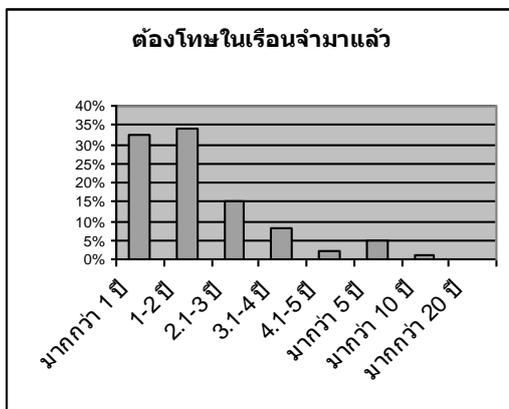
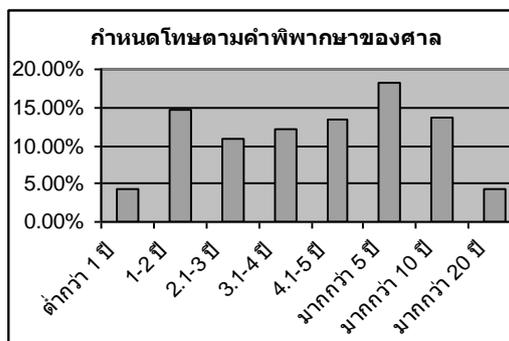
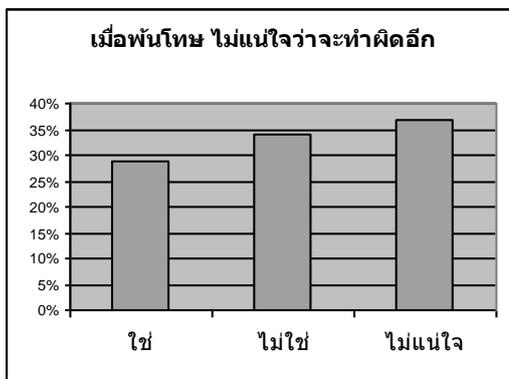
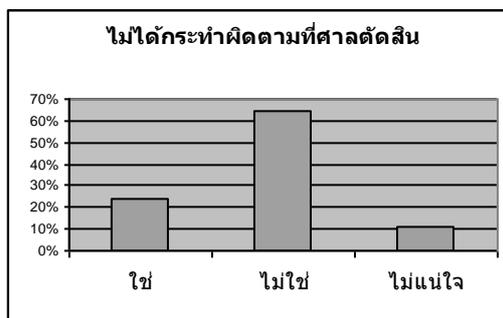
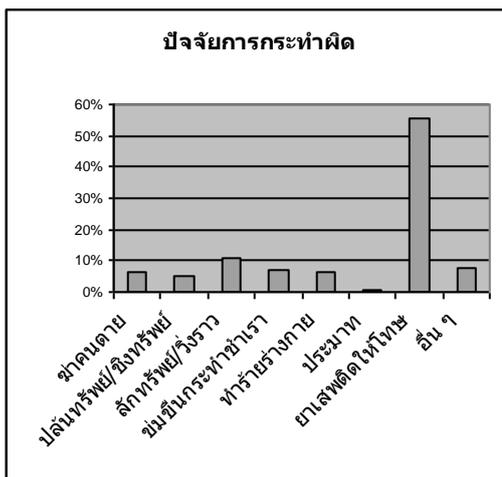
ข้อมูลปัจจัยภูมิหลัง ได้แก่ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ศาสนา ลักษณะนิสัย และอาชีพ ก่อนต้องโทษ

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยภูมิหลังของผู้ต้องขังพบว่า ผู้ต้องขังส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มวัยรุ่นและวัยทำงาน เป็น โสด ลักษณะนิสัยใจเย็น และมีอาชีพรับจ้าง ไม่มั่นคง ในการแก้ไขฟื้นฟูจะต้องให้ผู้ต้องขังฝึก

ทักษะทางอาชีพและการศึกษาเพิ่มมากขึ้น พัฒนาให้มีการเปลี่ยนแปลงทางเจตคติไปในทางที่ดีขึ้น โดยใช้กลวิธีความรู้และเหตุผล และกลวิธีให้การศึกษานิวไฮม์

ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยการกระทำผิด ได้แก่ ฐานความผิด ความรู้สึกเกี่ยวกับการกระทำผิด การกระทำ ความผิดซ้ำ กำหนดโทษ ระยะเวลาที่อยู่ในเรือนจำ และจำนวนครั้งที่ต้องโทษ และจำนวนครั้งที่กระทำผิด

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยการกระทำผิดของผู้ต้องขังพบว่า ผู้ต้องขังส่วนใหญ่ต้องโทษคดียาเสพติดให้โทษ มีความผิดตามที่ศาลพิพากษาลงโทษและเมื่อพ้นโทษไม่แน่ใจว่าจะกระทำผิดซ้ำอีก ในการแก้ไข

ฟื้นฟูจะต้องเน้นการให้การศึกษาด้านความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด แก่ใจฟื้นฟูปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทำให้สังคมยอมรับ ไม่รังเกียจผู้ที่เคยต้องโทษในคดีความผิดฐานยาเสพติดให้โทษ ฝึกหัดอาชีพและหางานให้ สามารถทำงานเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้

ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยแวดล้อม ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาพฤตินิสัย ความต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาพฤตินิสัย และความคาดหวังต่อการพัฒนาพฤตินิสัย

จากการศึกษาด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาพฤตินิสัย พบว่า ผู้ต้องขังส่วนใหญ่เข้าใจว่าการพัฒนาพฤตินิสัยคือ การแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง ได้แก่ การให้การศึกษาวิชาสามัญแก่ผู้ต้องขัง มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 92.4 รองลงมาเห็นว่าการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังต้องดำเนินการพร้อมกันทั้ง 3 ด้าน คือ การศึกษาวิชาสามัญ การฝึกวิชาชีพ และการอบรมทางด้านศาสนาและศีลธรรม คิดเป็นร้อยละ 91.8

ด้านความต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาพฤตินิสัย พบว่า ผู้ต้องขังส่วนใหญ่มีความต้องการเรียนหนังสือ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 84.9 รองลงมาต้องการให้บุคคลภายนอกมาจ้างแรงงานผู้ต้องขังในการผลิตสินค้า คิดเป็นร้อยละ 79.7

ด้านความคาดหวังต่อการพัฒนาพฤตินิสัย พบว่า ผู้ต้องขังส่วนใหญ่คิดว่าครอบครัวจะให้อภัยในความผิดที่ผ่านมา มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 93.1 รองลงมาคิดว่าถ้าสังคมให้อภัยจะไม่กระทำผิดซ้ำอีก หลังพ้นโทษ คิดเป็นร้อยละ 88.0

จากการวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมพบว่า ในการแก้ไขฟื้นฟูพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังควรพิจารณารายละเอียดเกี่ยวกับตัวผู้ต้องขังในเรื่องพฤติกรรม การกระทำ บุคลิกภาพ และปัญหาของผู้ต้องขังเป็นรายบุคคลและควรคำนึงถึงปัจจัยที่มีผลต่อการอบรมผู้ต้องขังด้วยว่า การศึกษาของบิดามารดา และผู้ต้องขัง คุณสมบัติของผู้บังคับบัญชาและวิทยากรผู้ให้อบรมเป็นอย่างไร

ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขัง ได้แก่ ด้านวิชาสามัญ ด้านการฝึกวิชาชีพและด้านการอบรมทางศาสนาและศีลธรรม

จากการศึกษา ผลการวิเคราะห์การพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขัง พบว่า

ด้านการเรียนวิชาสามัญ โดยภาพรวม ($\bar{X} = 3.76$, S.D. = .47) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้ต้องขังส่วนใหญ่เห็นว่าควรให้บุคคลภายนอกที่มีคุณสมบัติเหมาะสมมาเป็นครูผู้สอน ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = .83) รองลงมาเห็นว่าควรจัดหาเครื่องมือ อุปกรณ์ที่ทันสมัยมาใช้ประกอบการสอน ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = .87) และผู้ต้องขังที่ไม่แน่ใจอุปกรณ์การเรียนการสอนมีเพียงพอ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.15$, S.D. = 1.05)

ด้านการฝึกวิชาชีพ โดยภาพรวม ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = .52) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้ต้องขังส่วนใหญ่เห็นว่าการฝึกวิชาชีพควรคำนึงถึงความสมัครใจของผู้ต้องขัง ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = .75) รองลงมาเห็นว่าควรให้เอกชนที่มีความรู้ความสามารถดำเนินการฝึกวิชาชีพให้กับผู้ต้องขัง ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = .89) และผู้ต้องขังที่ไม่แน่ใจในการให้ผู้ต้องขังสอนกันเองในการฝึกวิชาชีพ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 2.92$, S.D. = 1.20)

ด้านการอบรมทางศาสนาและศีลธรรม โดยภาพรวม ($\bar{X} = 3.49$, S.D. = .65) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้ต้องขังส่วนใหญ่เห็นว่าควรอบรมด้านศาสนาและศีลธรรมแก่ผู้ต้องขังในวันสำคัญของชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = .90) รองลงมาเห็นว่าการศึกษาทำให้จิตใจสงบเยือกเย็นและเป็นคนที่มีความดีอยู่ตลอดเวลา ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = .93) และผู้ต้องขังที่ไม่แน่ใจควรจัดให้มีการอบรมศาสนาและศีลธรรมให้กับผู้ต้องขังรายบุคคล มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 2.95$, S.D. = 1.23)

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ต้องขัง

1. ในการพัฒนาพฤตินิสัยด้านการให้การศึกษาระดับมัธยมศึกษา ด้านการฝึกวิชาชีพและด้านการอบรมศาสนาและศีลธรรม ผู้ต้องขังส่วนใหญ่เห็นว่าควรปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในการพัฒนาพฤตินิสัยดีพอสมควร รองลงมาเห็นว่าควรให้มีการฝึกอาชีพที่ตรงกับความต้องการของตลาดเพื่อให้สามารถนำไปประกอบอาชีพได้ภายหลังพ้นโทษและอยากให้มีครูฝึกสอนมากกว่านี้

2. ปัญหาในการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังด้านการศึกษาระดับมัธยมศึกษา พบว่า ผู้ต้องขังส่วนใหญ่ไม่ว่างมาเรียน เพราะต้องทำงานในโรงงานฝึกวิชาชีพ รองลงมาเป็นเพราะครูผู้สอนไม่ค่อยมีความรู้ความสามารถและหนังสือเรียนและอุปกรณ์ในการเรียนไม่เพียงพอ

3. ปัญหาในการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังด้านการฝึกวิชาชีพ พบว่า ผู้ต้องขังส่วนใหญ่เห็นว่าวิชาชีพไม่สามารถนำไปใช้ประกอบอาชีพได้เมื่อพ้นโทษ รองลงมาเห็นว่า เป็นเพราะขาดครูที่มีความสามารถในการสอนวิชาสามัญและวิชาชีพ ที่สอนล้าสมัยไม่ทันต่อโลกภายนอก

4. ปัญหาในการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังด้านการอบรมทางศาสนาและศีลธรรม พบว่า ผู้ต้องขังส่วนใหญ่ให้ความสนใจในกิจกรรมน้อย รองลงมาเป็นเพราะไม่มีวิทยากรที่ทำให้ผู้ต้องขังสนใจได้ และกิจกรรมไม่น่าสนใจ

5. ข้อเสนอในการแก้ไขปัญหาคือ ควรเน้นความสมัครใจของผู้ต้องขังในการเรียน ควรเชิญบุคคลภายนอกที่เก่ง ๆ มาสอนบ้าง และควรเปลี่ยนแนวทางในการฝึกวิชาชีพให้ทันสมัย ตรงกับความต้องการของตลาด

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังเรือนจำกลางเพชรบุรี

จากการทดสอบด้วยค่าสถิติไคสแควร์ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า ปัจจัยภูมิหลังของผู้ต้องขังมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาพฤตินิสัย 1 ด้าน คือ ระดับการศึกษา

จากการทดสอบด้วยค่าสถิติไคสแควร์ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า ปัจจัยแวดล้อมของผู้ต้องขังมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาพฤตินิสัย 1 ด้าน คือ ฐานความผิด

จากการทดสอบด้วยค่าสถิติไคสแควร์ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า ปัจจัยแวดล้อมของผู้ต้องขังมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาพฤตินิสัย ทั้ง 3 ด้าน คือ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาพฤตินิสัย ความต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาพฤตินิสัยและความคาดหวังต่อการพัฒนาพฤตินิสัย

อภิปรายผล

การพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขังมีความสัมพันธ์กับปัจจัยแวดล้อมของผู้ต้องขัง ทั้ง 3 ด้าน คือ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาพฤตินิสัย ความต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาพฤตินิสัย และ ความคาดหวังต่อการพัฒนาพฤตินิสัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกัญญา กาญจนรัตน์ (2544: 74) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังต่อการดำเนินชีวิตภายหลังพ้นโทษ โดยศึกษาจากผู้ต้องขังทัณฑสถานเปิด 3 แห่ง ผลการวิจัยพบว่า ผู้ต้องขังมีความคาดหวังต่อตนเองในระดับมากที่สุด กล่าวคือ ผู้ต้องขังมีความคาดหวังในการประกอบอาชีพที่สุจริต จะกลับตนเป็นคนดี ไม่คิดที่จะกระทำความผิดอีก ส่วนความคาดหวังต่อครอบครัว พบว่า ผู้ต้องขังส่วนใหญ่มีความคาดหวังต่อครอบครัวในระดับมากที่สุด จากการที่ครอบครัวยังคงมาติดต่อเยี่ยมเยียน ทำให้ผู้ต้องขังเกิดความคาดหวังต่อครอบครัว คือ ครอบครัวพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือให้กำลังใจ ให้โอกาสกลับไปอยู่รวมกับครอบครัวอีก ผู้ต้องขังคาดหวังว่าจะออกไปประกอบอาชีพสุจริตต้องการกลับตนเป็นคนดี และ จวน คงแก้ว (2541:66) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาความคิดเห็นของผู้ต้องขังเกี่ยวกับโครงการฝึกอบรมจิตตภาวนาในเรือนจำและทัณฑสถานในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผลการวิจัยพบว่า ผู้ต้องขังส่วนใหญ่มีความเห็นด้วยกับโครงการฝึกอบรมจิตตภาวนา

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

ภูมิหลังเป็นปัจจัยในการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังของเรือนจำกลางเพชรบุรี เนื่องจากผู้ต้องขังส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 21-30 ปี สถานภาพโสดก่อนต้องคดี จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น อาชีพรับจ้างทั่วไป จะเห็นได้จากผู้ต้องขังอยู่ในช่วงกลุ่มวัยรุ่นและวัยทำงาน

ดังนั้น เรือนจำกลางเพชรบุรีควรเน้นการพัฒนาปัจจัยภูมิหลังโดยจัดให้ได้รับการศึกษา มุ่งพัฒนาให้มีความสมดุลทั้งปัญญา จิตใจ และสังคม การอบรมสั่งสอน กระบวนการที่ทำให้มนุษย์รู้จักคุณค่าทางสังคม ทำให้ผู้ต้องขังเกิดการเรียนรู้และประพฤติปฏิบัติทำให้รู้สึกได้ เข้าใจได้ รู้สิ่งไหนดี ไม่ดี สิ่งใดควรทำไม่ควรทำ จนทำให้เกิดพฤติกรรมต่าง ๆ เช่น เกร ไม่มีการขยาด ไปจนถึงลักษณะซื่อสัตย์ มีเมตตา ปลูกฝังค่านิยมที่ดี สร้างทัศนคติ เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำที่ถูกต้องสร้างความอบอุ่นให้แก่ครอบครัว ไม่สร้างปัญหาให้กับครอบครัวเมื่อ พ้นโทษ

การกระทำผิดเป็นปัจจัยในการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง จากการศึกษา พบว่า ผู้ต้องขังส่วนใหญ่ต้องโทษในคดียาเสพติดและมีความผิดตามที่ศาลพิพากษาลงโทษ ส่วนสถานการณ์ปัญหาเสพติดใน ปัจจุบันเราทราบกันคืออยู่แล้วว่ามีทั้งผู้เสพ ผู้จำหน่าย ผู้ผลิต และผู้เลี้ยงที่จะไปใช้ยาเสพติด เพราะถูกชักจูงหรืออยากทดลอง จากผลการแก้ไขปัญหายาเสพติดของรัฐบาลทุกยุคทุกสมัยมีลักษณะการแก้ไขที่ปลายเหตุ แม้แต่รัฐบาลชุดปัจจุบันที่มีความตั้งใจจะพยายามที่จะปราบปรามทั้งบนดินและใต้ดิน เพื่อที่จะขจัดยาเสพติดให้หมดไปจากสังคมไทย แต่ปัญหาดังกล่าวก็ยังคงทวีความรุนแรงอย่างต่อเนื่อง ผู้ศึกษาวิจัยขอเสนอแนวคิดในการแก้ไขปัญหานี้ในฐานะผู้ปฏิบัติงานในเรือนจำกลางเพชรบุรี สิ่งแรกที

ควรให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งคือ บทบาทของสถาบันทางสังคม อันประกอบด้วย สถาบันครอบครัว สถาบันชุมชน สถาบันโรงเรียนและสถาบันศาสนา เพื่อเป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างยั่งยืน

ปัญหาเสพติดทำให้ประเทศชาติของเราต้องสูญเสียพลเมือง เด็กและเยาวชนไปเป็นจำนวนมาก ยาเสพติดทำลายทั้งสุขภาพ อนาคต ตลอดจนการสูญเสียชีวิต การป้องกันปัญหาเสพติดเป็นมาตรการที่ดีที่สุด ดังสุภายัตติที่ว่า “ป้องกันไว้ดีกว่าแก้” แม้ในความเป็นจริงจะเป็นเรื่องยากมากที่พวกเราจะปกป้องลูกหลานของเราให้รอดพ้นจากวงจรของยาเสพติดแต่หากเรานิ่งเฉยไม่ทำอะไร โดยอ้างว่าไม่ใช่หน้าที่ ไม่ใช่ธุระ การป้องกันยาเสพติดไม่ใช่หน้าที่ของใครคนใดคนหนึ่ง หรือองค์กรใดองค์กรหนึ่ง แต่หากเป็นหน้าที่ของทุกคนในชาติที่จะต้องร่วมมือร่วมใจไม่ให้ลูกหลานเรตกเป็นทาสวงจรอุบาทว์

เรือนจำกลางเพชรบุรี มีการแก้ไขพฤติกรรมผู้ต้องขังให้ดีขึ้นทั้งร่างกายและจิตใจไม่หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำอีก ผู้ต้องขังได้รับการพัฒนาทักษะฝีมือในการประกอบอาชีพที่สุจริตและสามารถดำเนินชีวิตในสังคมภายนอกได้อย่างปกติ โดยให้การศึกษาทางวิชาสามัญ วิชาชีพและการอบรมทางศาสนา และศีลธรรม เพื่อปรับเปลี่ยนสภาพจิตใจผู้ต้องขัง โดยการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่สอนให้มนุษย์ละเว้นความชั่ว กระทำแต่ความดี มีจิตใจที่ผ่องใส ทำให้ไม่ฟุ้งซ่าน สับสน มีสมาธิ และเกิดปัญญา ความรู้สึกรู้สีกคิดในการประกอบกิจการต่าง ๆ ในทางที่ถูกที่ควร และมีความคิดในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เป็นการคืนคนดีมีคุณค่าสู่สังคมต่อไป

บรรณานุกรม

- กรมราชทัณฑ์. (2525). **ประวัติการราชทัณฑ์ 200 ปี**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ราชทัณฑ์.
- กอบเกียรติ กสิวิวัฒน์. (2548). **แนวคิด ทฤษฎี และขอบเขตของการบริหารงานราชทัณฑ์**. เอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารงานราชทัณฑ์. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ขวัญเรือน แสงภู และลลิตา สุนทรวิภาต. (2546). **รายงานวิจัยเรื่อง การติดตามประเมินผลผู้ต้องขังที่ผ่านกระบวนการแก้ไขฟื้นฟูในเรือนจำและการปรับตนในสังคม**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จวน คงแก้ว. (2541). **การศึกษาแนวความคิดเห็นของผู้ต้องขังเกี่ยวกับโครงการฝึกอบรมจิตตภาวนาในเรือนจำและทัณฑสถานในกรุงเทพ มหานครและปริมณฑล**. ปริญญานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- จตุพร บานชื่น. (2549). **ความหมายและขอบเขตของอาชญากรรม**. เอกสารการสอน ชุดวิชาอาชญาวิทยาและอาชญาวิทยา. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- นัทธี จิตสว่าง. (2542). **คู่มือเจ้าพนักงานเรือนจำในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ราชทัณฑ์.
- นัทธี จิตสว่าง. (2546). **หลักทัณฑวิทยา**. กรุงเทพมหานคร: วัฒนพงศ์การพิมพ์.

- ประเสริฐ เมฆมณี. (2532). การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในเรือนจำและทัณฑสถาน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ราชทัณฑ์.
- ประณีตศิลป์ ผันเผ่าเลิศ. (2549). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขังเรือนจำกลางคลองเปรม. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เพลินใจ แต่เกษม. (2543). ปล่อยคุมประพุดิไม่ใช่ปล่อยเสื่อเข้าป่า. วารสารราชทัณฑ์, 48, 58.
- สุพจน์ สุโรจน์. (2545). ทฤษฎีการลงโทษและแบบการลงโทษ. เอกสารการสอน ชุดวิชาอาชญวิทยาและทัณฑวิทยา. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สุพจน์ สุโรจน์. (2545). ทฤษฎีการลงโทษและทฤษฎีวิธีการเพื่อความปลอดภัย. เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายอาญา 1. (พิมพ์ครั้งที่ 4). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ทวี เจริญวิไลรัตน์. (2543). ความต้องการเกี่ยวกับการฝึกวิชาชีพและการประกอบอาชีพของนักโทษเด็ดขาดก่อนปล่อยตัวคุมประพุดิในเรือนจำกลางกำแพงเพชร. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ธีรพงศ์ พงษ์ศิริเดชา. (2546). ทศนะของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ต่อมาตรการการควบคุมและแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง: ศึกษาเฉพาะกรณีเรือนจำกลางคลองเปรม. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พิทักษ์ หัตยานนท์. (2542). การบริหารงานเรือนจำและทัณฑสถานภายใต้แผนทิศทางการราชทัณฑ์ศึกษากรณีผู้บัญชาการเรือนจำและทัณฑสถาน. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พูนไท มีศักดิ์. (2542). ความต้องการของผู้ต้องขังในการฝึกอบรมวิชาชีพ: ศึกษาเฉพาะเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เรือนจำกลางเพชรบุรี. (2552). บรรยายสรุปกิจการเรือนจำกลางเพชรบุรี. เพชรบุรี: ผู้แต่ง. [อัดสำเนา].
- สงวนพงษ์ จันกลิ่น. (2541). รูปแบบและแนวทางที่เหมาะสมในการอบรมศีลธรรมแก่ผู้ต้องขังในเรือนจำ เขต 7. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- โสภณ ธิติธรรมพฤษ. (2549). รวมกฎหมายในหน้าที่กรมราชทัณฑ์. กรุงเทพมหานคร: บริษัทการพิมพ์.
- อัจฉรา เขตถาวร. (2545). รูปแบบการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง: ศึกษาเฉพาะกรณีเรือนจำในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.